EPPO

4

FREE

NR. 04 - 2020
ELKE 2 DAGEN
behalve in het weekend

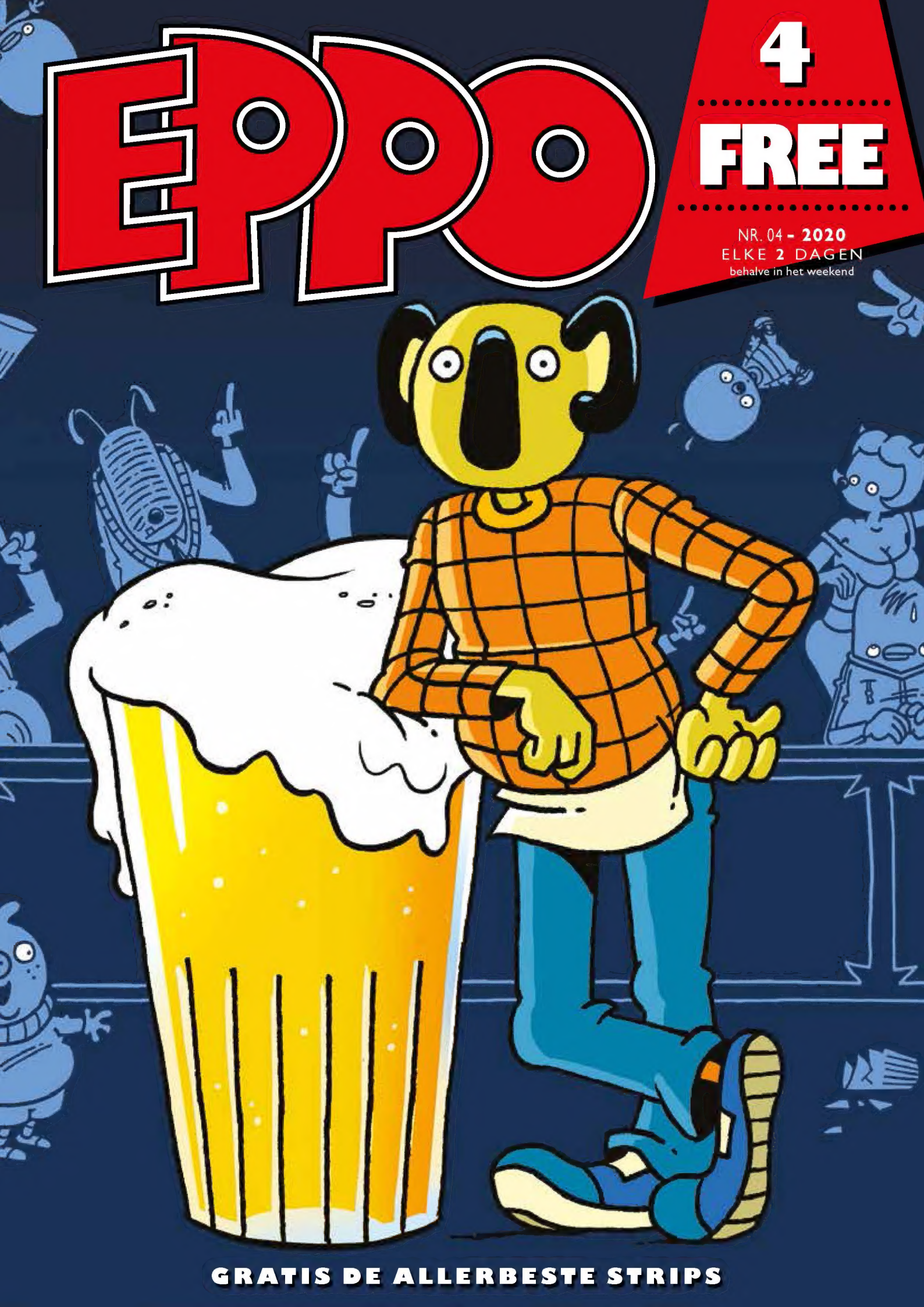

GRATIS DE ALLERBESTE STRIPS

VAN DE **REDACTIE**

03 Elsje

COLOFON
EPPO 4-FREE #4
27-03-2020

• **Cover** Bruno de Roover
• **Hoofdredactie**
Rob van Bavel
• **Eindredactie**
Kurt Morissens
• **Redactie**
Ger Apeldoorn
Meerten Welleman
• **Bladmanager**
Isabel Vermeeren
• **Grafische vormgeving**
XTRA Producties
• **Medewerkers aan dit nummer**
Judith van den Ende
Dick Matena
Michael Minneboo
Aninka Pecher
Robin Schouten
Rudy Vrooman
Ger van Wulften

• **Met speciale dank aan alle stripmakers in dit nummer**

Copyright © 2020 Uitgeverij L / Don Lawrence Collection BV
• Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de uitgever.

UITGEVERIJ L

We zijn een week verder en hier is al nummer 4. Het blijft me verbazen hoeveel leuke strips en interessante artikelen weer boven komen drijven. Deze keer hebben we de boekenkast van Stanley Heinze en neemt Michael Minneboo het werk van Robert Crumb onder de loep.
Nieuw is de strip *Café Cowala* van Bruno De Roover. Deze strip was voor mij de kennismaking met de absurde humor van Bruno. We hadden ook plannen om *Café Cowala* in Eppo op te nemen, maar ergens is dat misgegaan. Ondertussen schrijft Bruno *Jylland* voor Eppo en maakte hij samen met Dick Heins de hilarische strip *Mann van de wereld*. Dankzij de digitale Eppo kunnen we je nu toch kennis laten maken met *Café Cowala*.

Rob van Bavel • Hoofdredacteur

04 DFG

05 Snippers

06 40 Hours

08 Tim Tijdloos

17 Esther

19 Dirkjan

21 Ythaq

33 Sigmund

35 Eppo

34 Eugène

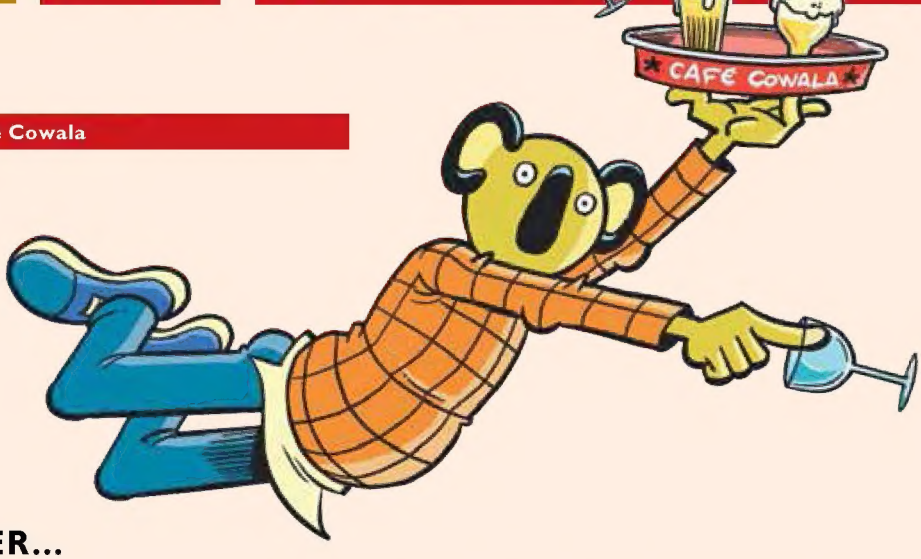

18 Café Cowala

EN VERDER...

07 Boekenkast | 15 Dick Matena | 20 Onder de loep

Elsje

TEKST ERIC HERCULES
TEKENINGEN EN KLEUR GERBEN VALKEMA

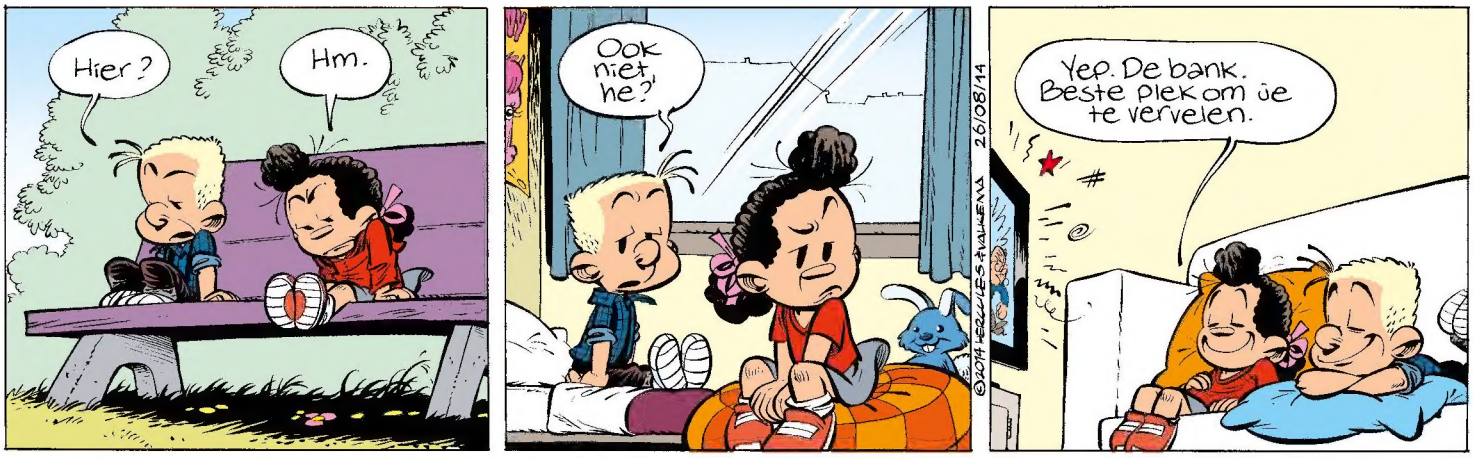

Dating for GEEKS

TEKST, TEKENINGEN EN KLEUR
KENNY RUBENIS

Snippers

TEKST, TEKENINGEN EN KLEUR
AIMÉE DE JONGH

40-HOURS

TEKST ERIC HERCULES
TEKENINGEN EN KLEUR DICK HEINS

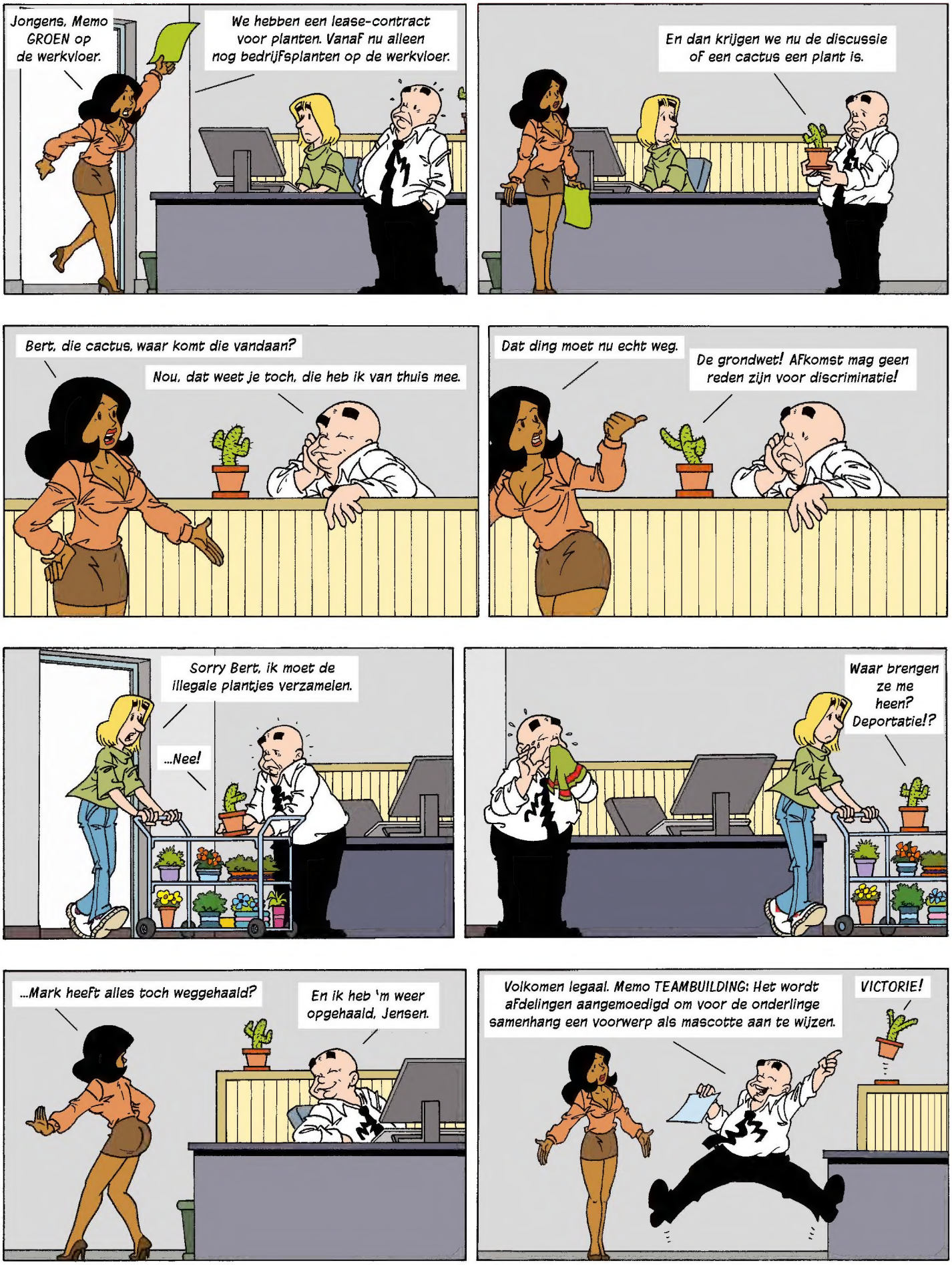

Tekst en foto: Robin Schouten

DE BOEKENKAST VAN... STANLEY HEINZE

"Ik ben een ontzettende stripfanaat. Vanaf het moment dat ik Pep las wilde ik tekenaar worden. Een van mijn favoriete strips was *Blueberry* en *Het spook van de goudmijn* vind ik een van de beste verhalen. Daar heb ik ook een zwart-wituitgave van, waarin je goed ziet hoe Giraud met zwart speelt. Hermann, Boucq en Phil Jimenez behoren ook tot mijn favoriete stripauteurs. Ik heb een voorkeur voor realistische strips, maar houd ook van humoristisch werk zoals *Asterix*, Amerikaanse comics, underground en gags. Van Franquins *Zwartkijken* tot Hanco Kolks *S!ngle*, van de graphic novels van Will Eisner tot de satirische strips en karikaturen in *Mad*: ik ben een allesvreter. Deze boeken heb ik uitgekozen vanwege de tekentechniek en de verhalen."

Stanley Heinze (1960) maakt voor Eppo de strip *Dik Dieet*, waarbij hij put uit persoonlijke ervaringen. Als karikaturist heeft hij ontelbare mensen geportretteerd en het maakte hem een bekende verschijning op stripfestivals. Landelijke bekendheid kreeg hij door optredens in televisieprogramma's en met name zijn succesvolle afvalrace in *Obese*.

ARCTIC-NATION

"Een album uit een driedelige serie over detective John Blacksad. Het is een maatschappijkritisch verhaal over een politieke partij die een blanke maatschappij wil. Hoewel dieren optreden als mensen heeft Guarnido het heel menselijk weergegeven en met witte en zwarte dieren zet hij de tweedeling duidelijk neer. Blacksad moet een moord onderzoeken en komt in aanraking met de racistische partij, waardoor hij verwikkeld raakt in politieke

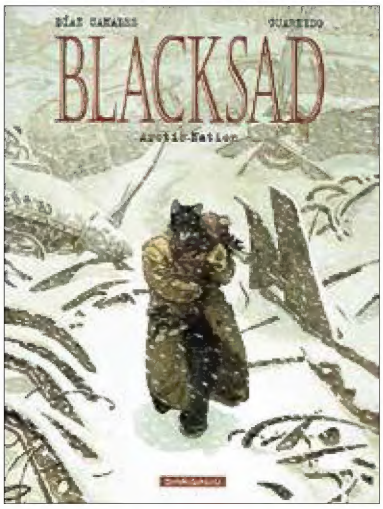

Blacksad - Arctic-Nation
Juan Díaz Canales (tekst) en Juanjo Guarnido (tekeningen) · Dargaud, 2003

intriges. Guarnido heeft als animator gewerkt voor de Walt Disney Studios en dat zie je terug bij de opening, die heel filmisch is. Het doet me denken aan storyboardtekeningen. Er zitten verder ontzettend goede pagina's tussen en alles is tot in detail uitgewerkt. Het samenspel tussen de inkleuring en de spanning van het verhaal is sterk en dat geldt ook voor het scenario van Canales."

MORT DRUCKER

"Een verzamelboek met vijftig jaar strips en covers van Mort Drucker voor het satirische stripblad Mad. Hij is een van de grootste invloeden op mijn werk als karikaturist en hoort thuis in het rijtje Boucq, die ook een

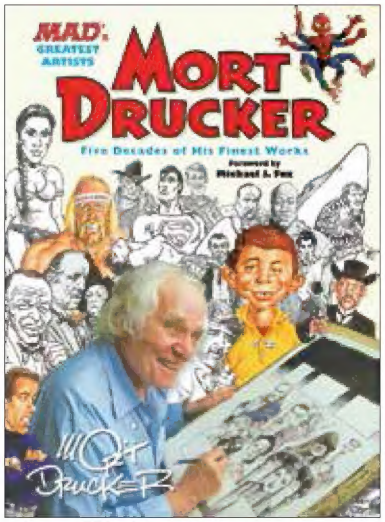

Comanche - Nacht over de woestijn
Greg (tekst) en Hermann (tekeningen) · Lombard, 1976

heel goede karikaturist is, en Wouter Lap. Door Lap en Drucker ben ik zelf karikaturen gaan tekenen. Het boek bevat parodieën op films en televisieseries als *Superman*, *Star Wars*, *Batman*, *Raging Bull* en *Cheers*. In het begin heeft Drucker nog die klassieke Amerikaanse stijl, later gaat hij zijn eigen ding doen. Met bepaalde trekjes en details, zonder te overdrijven, weet hij rake karikaturen te maken van bijvoorbeeld Woody Allen en Jack Nicholson. Michael J. Fox schreef het voorwoord. Toen Drucker zijn karikatuur had getekend, besefte Fox pas dat hij beroemd was!"

NACHT OVER DE WOESTIJN

"Hermann is een van de weinige striptekenaars die mij een traan lieten plengen. In dit *Comanche*-boek keert Red Dust terug naar de driezessenranch, nadat hij een gevangenisstraf heeft uitgezeten voor de moord op Russ Dobbs in het album ervoor. Op het station wordt hij door een domme hulpsheriff terechtgewezen en vervolgens wordt hij op de ranch beledigd door een schurk die daar werkt. Dan laat Comanche hem richting zijn paard lopen. Als hij Palomino hoort hinniken rent hij dol van vreugde naar hem toe. De manier waarop Hermann dat in beeld brengt is zó treffend. Het doet je wat en dat gebeurt niet zo vaak in strips. In zijn eigen verhalen kan Hermann vrij hard zijn, zoals in Jeremiah, maar dat maakt het alleen maar realistischer. Tot slot vind ik zijn full colour aquarelstijl, zoals in Caatinga, heel mooi."

Mort Drucker - Five decades of his finest works
Mort Drucker · Running Press, 2012

ZÓ WORDT 'N STRIP GEMAAKT!

"Ik vind dit boek belangrijk omdat er heel goed in beschreven wordt hoe je een strip opbouwt. De schrijver laat dat stapsgewijs zien, met voorbeelden uit bekende strips. Hij verklaart termen als one shot, onomatopee, synopsis en zijn verwijzingen naar documentatie, beeldopbouw en bladindeling zijn heel nuttig. Zelf heb ik er een heleboel aan gehad om te leren een verschillende cameravoering toe te passen bij het vertellen van een verhaal. En ook om striptaal te schrijven en dialogen in tekstballonnen zo weer te geven dat het lekker loopt en natuurlijk overkomt bij de lezer. Dat soort dingen gebruik ik nu in *Dik Dieet*, want het boek is nog steeds een uitstekende handleiding om strips te maken."

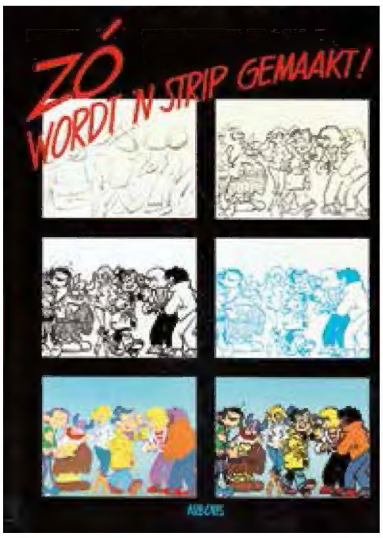

Zó wordt 'n strip gemaakt!
Jos Wauters · Arboris, 1985

Tim Tijdloos

TEKST WILLEM RITSTIER
TEKENINGEN EN KLEUR PIETER HOGENBIRK

VLEMIX, MIJN VERLOOFDE! JE KOMT ME REDDEN UIT DE KLAUWEN VAN DEZE GEMENE ROMEIN!
MAAK JE GEEN ZORGEN, LIEF! WIJ ZULLEN DEZE ROMEIN WEL EENS EEN LESJE LEREN!
REDDEN?

DOOD AAN DE ROMEIN!
SLIK! I IK WIL TERUG!

switch!
WAAR IS HIJ NOU GEBLEVEN?
BAF

AH, DAAR BENT U DAN WEER.
POP

EN WAAR KOMT U NU VANDAAN, MENEER TIJDLOOS?
HET IS ALLEMAAL WAT VAAG, DOKTER. HET LEEK ALSOF IK EEN ROMEINS SOLDAAT WAS...

DAN IS DE DIAGNOSE DUIDELIJK!
HET ZIT TUSSEN MIJN OREN?

NEE, U LIJ VOOR KOM ZORGEN, WA RECEPT.
GEEN DENKEN AAN! U WACHT NETJES OP UW BEURT!
ALS U HET ZEGT.

2 X DAA GLAS WA OVER E TERUG.
OPZIJ, ANDERS DUW IK U OPZIJ!

...JUFFROUW GERTRUDE
OH, EXCUSES DOKTER, MAAR TWEE RAPALJES TRACHTEN VOOR TE DRINGEN.
MAAR IK BEN ZWAAR GEWOND, WAARDE GENEESHEER!
IK GA MAAR WEER EENS DOKTER.
TOT ZIENS, TIM! EN PAS EEN BEETJE OP MET DAT TIJDREIZEN.
LAAT ME EENS NAAR UW WOND KIJKEN. HMMM, DAAR ZULT U NIET DOOD AAN GAAN.
TIJDREIZEN? TIJDLOOS?
ER ACHTERAAN, HELMUT!
DAT IS DIE ZOON VAN TIJDLOOS!
LAAT HEM NIET ONTSNAPPEN! HIJ WEET WAAR HET SWITCHKRISTAL IS GEBLEVEN!
...UH, WAT DOE JE NU, HELMUT?
IK ZET DE ACHTERVOLGING IN, ZOALS U MIJ HAD OPGEDRAGEN, DOCTOR.
TE VOET? TERWIJL WE EEN AUTO HEBBEN?
DE AUTO! STOM, HELEMAAL VERGETEN!
DUS...
KIJK! HIJ GAAT BIJ DIE WINKEL NAAR BINNEN.
LOGISCH! DIE WINKEL IS VAN ZIJN OUDERS. DAAR WONEN ZE OOK.

SORRY PA EN MA. VOORLOPIG KAN IK EVEN NIET MEER NAAR JULLIE FOTO KIJKEN.

HAHA! NU HEBBEN WE JE TE PAKKEN, MANNETJE! WAAR HEB JE HET "SWITCHKRISTAL" GELATEN?
SWITCHKRISTAL?

HOUD JE MAAR NIET VAN DE DOMME, JOCHIE. JE HERKENT 'M WEL!
SLIK! DOE DIE FOTO WEG... SNEL!

?
?
O JEE, DAAR GA IK WEER...

HUH? WAAR IS HIJ NOU GEBLEVEN?
GRETVERDEMME! KOM ONMIDDELLIJK TERUG! NU!

gloenk
WAAR BEN IK NU WEER TERECHT GEKOMEN?

HUH? ZIE IK DAT NOU GOED? DAT LIJKT WEL... DAT IS...

...HET "SWITCHKRISTAL"!

EN HET VOELT ZO VERTROUWD. ALSOF HET EEN DEEL IS VAN MIJ.

HET ANTWOORD OP AL MIJN VRAGEN!
POEJ! POEJ! POEJ!...

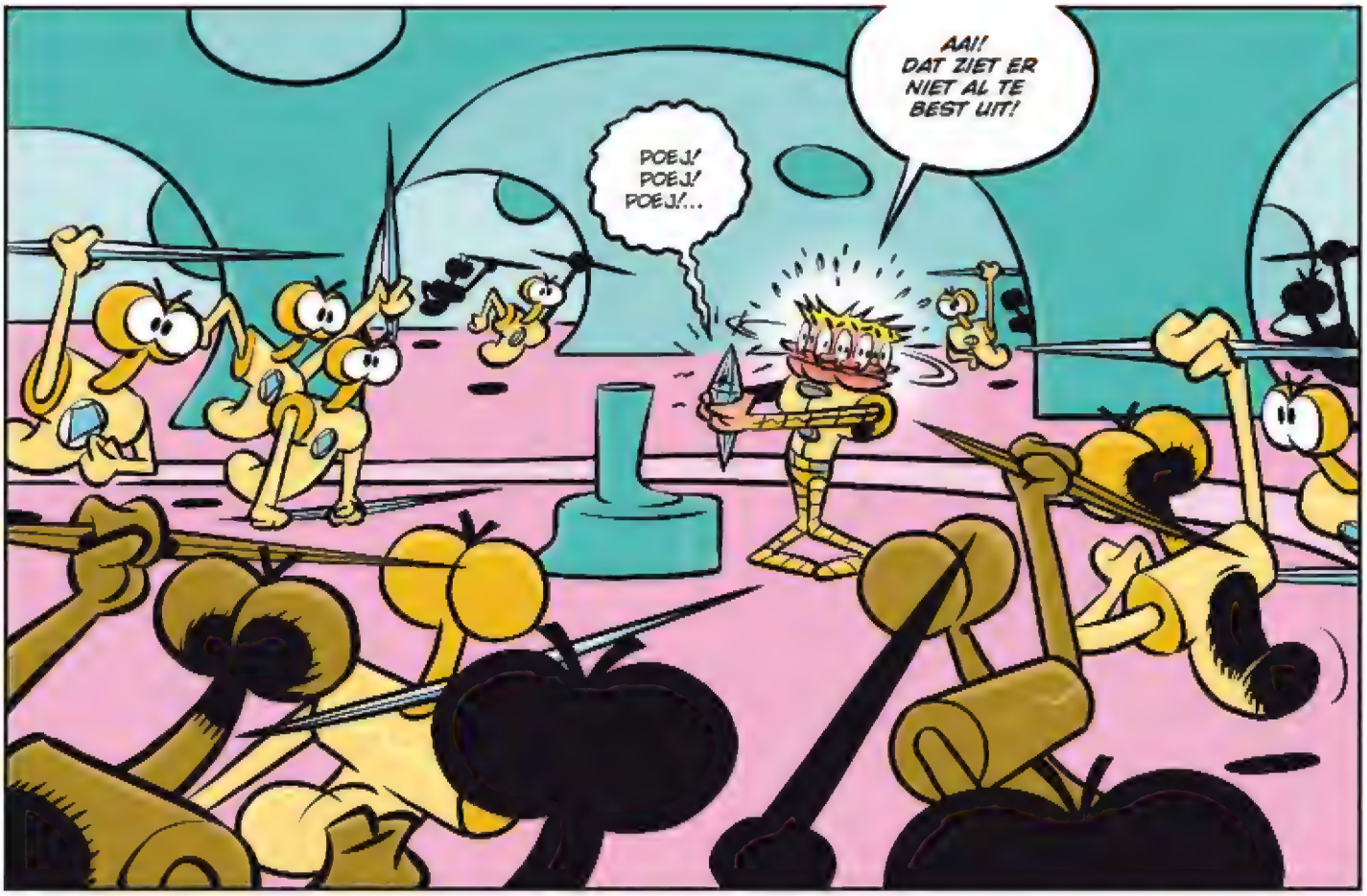
AAI! DAT ZIET ER NIET AL TE BEST UIT!
POEJ! POEJ! POEJ!...

RUSTIG MAAR! IK ZET HET KRISTAL WEL WEER TERUG OP Z'N PLEK.

OH NEE! DAAR GA IK SOOOOOOOOORRY!

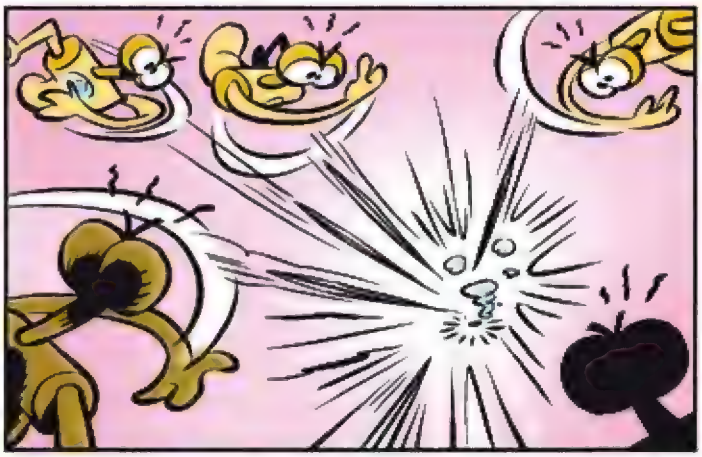

BAM
IK SNAP ER NIETS VAN. WAAR KAN DIE JONGEN TOCH ZIJN GEBLEVEN?
IK HEB ALLE KAMERS DOORZOCHT, MAAR GEEN SPOOR VAN 'M TE BEKENNEN. EN OOK NIET VAN HET KRISTAL!

einde van dit verhaal

vpro

Het 2e seizoen
vanaf 21 februari

npo 3

DICK MATENA

HET GEHEUGEN VAN DE NEDERLANDSE STRIPWERELD

OP BEZOEK BIJ DUPUIS

Het was in 1976 dat Martin Lodewijk me vroeg of ik hem wilde vergezellen naar Brussel, waar hij een bezoek ging brengen aan de burelen van uitgeverij Dupuis en het fameuze stripweekblad Robbedoes. Hij had een afspraak met de hoofdredacteur, Karel Cavens geheten.

Martin Lodewijk was getuige bij het huwelijk.

Het was geen uitnodiging die me onmiddellijk in vervoering bracht. Het blad Pep, waarvoor ik vanaf 1968 strips geschreven en getekend had, was nog maar zeer onlangs in 1976 ter zee gegaan en de wonden die dat geslagen had, likte ik nog steeds. De strip *Kleine Pier*, die ik voor het nieuwe blad Eppo had gemaakt, een samensmelting van Pep en een ander jeugdblad genaamd Sjors, was bepaald geen succes geworden en ik had het met eigen strips weer even gehad. Om tot rust te komen, had ik onderdak gezocht en gevonden bij Donald Duck, waarvoor ik anoniem Disney-verhaaltjes van bijvoorbeeld *De kleine boze wolf* schreef en tekende. Daarbuiten was ik begonnen te experimenteren met realistisch tekenwerk en knutselde ik in mijn vrije tijd aan een sf-strip, die ik voorlopig *Virl* noemde. Het was vrijblijvend werk, voor niemand anders dan mezelf. Kortom: eindelijk rust na een aantal turbulente jaren. Zelfs mijn

Het huwelijk van Dick Matena en Neeke de Boorder.

privéleven, dat een tijd in duigen gelegen had na een echtscheiding met alle akelige gevolgen van dien, floreerde weer. Ik was hertrouwd met Neeke, tien jaar jonger dan ik en honderd keer mooier, bij welke gelegenheid Martin mijn getuige was geweest. De enige keer dat hij ooit iets voor me gesigneerd heeft: het trouwregister. Neeke werkte op de redactie van Het Binnenhof, een bekende Haagse krant, en we woonden sinds kort in een fraaie maisonette in een nieuw flatgebouw in de Frederikstraat, in het centrum van artistiek Den Haag. Toevalligerwijs tegenover stripantiquariaat Panda van Hans Matla, die krachten aan het verzamelen was voor de uitbouw van zijn imperium. Het zou ons ertoe brengen het stuk Frederikstraat dat hij en wij bewoonden de Matlaan te noemen, omdat uiteindelijk alleen de hoekpanden nog niet in bezit waren van onze stripmagnaat in de dop.

SUPERLATIEVEN

Maar dat lag in de toekomst. In het heden moest ik beslissen of ik nu wel of niet met Martin mee zou rijden naar Brussel. Ik had al min of meer besloten dat het 'nee' zou worden toen Martin terloops zei: "O ja, ik vergeet het bijna, maar we gaan eerst nog even wat eten met Franquin en zijn vrouw." Nou ja, vooruit, dat "ik vergeet het bijna" verzin ik erbij, omdat het in de context leuk klinkt, maar hij keek erbij alsof hij het zo bedoelde, de opschepper. André Franquin, ach,

> *Als God kon tekenen, dan zou Hij dat doen als André Franquin*

ach, ach... Bij het noemen van de naam alleen al wil ik het liefst met ontblooit hoofd één minuut stilte in acht nemen ter nagedachtenis aan deze reus in het vak. Ik heb wel eens gezegd in een interview: "Als God kon schrijven, zou hij het doen als Gerard Reve." Ik voeg daar bij dezen aan toe dat als Hij kon tekenen, dat zou doen als André Franquin,

De grootste humoristische stripmaker.

's werelds grootste humoristische stripmaker. En realistisch zou Hij het doen als Hans G. Kresse, de derde grote stylist in dit rijtje. Franquin was de grondlegger van alles, en anders weer de absolute vervolmaker van alles wat er al was. U zegt het maar, zolang er maar in superlatieven gesproken wordt. Ik weet dat talenten groot of klein door onze lieve Heer in bruikleen gegeven worden, maar ik vermoed dat wat je met zo'n talent doet voor eigen rekening komt en je daarvoor later, wie zal het zeggen, eens, ooit, misschien, rekenschap moet afleggen. In het geval van Franquin zal zelfs onze lieve Heer eerbiedig de pet afnemen, want wat die met zijn talent heeft gedaan grenst aan het wonderbaarlijke. Bekijk en lees daarvoor alleen maar het onvoorstelbaar briljante *Robbedoes*-verhaal *Bravo brothers* en u zult het hulpeloos van het lachen met me eens zijn. En met die man en zijn vrouw Liliane zaten wij dus op die zonnige middag aan tafel in een rustig Brussels restaurant. Martin was het meest aan het woord. "Pas op, hè Dick", had hij gezegd, "zijn vrouw lijkt als twee druppels water op juffrouw Jannie, de aanbidster van Guust Flater, dus ga niet lachen." Wat ik dan ook niet deed toen hij gelijk bleek te hebben.

Van links naar rechts: Yvan Delporte, André Franquin, Liliane Franquin en Jean Roba.

Tensotte was hij sinds beginjaren zeventig min of meer bevriend met Franquin, die hij ook geïnterviewd en gefilmd had met de eerste videocamera die ik ooit zag. Ik had sowieso weinig te melden door de kemmin mijn kaken van ontzag, die ik met een paar witte martini's probeerde weg te drinken.

André Franquin signeert voor Martin Lodewijk

Toen Franquin hoorde van ons bezoek aan Dupuis, waar Martin zijn *Agent 327*-album *Dossier Leeuwenkuil* wilde tonen en wat schetsen van mijn *Virl*, zei hij zorgelijk: "Dat zou ik niet doen, jongens, jullie zijn daar niet welkom." "Waarom niet?", vroeg Martin. "Cavens heeft me zelf uitgenodigd." "Ach, Cavens...", zei Franquin. "Thierry Martens is de baas en die mag jullie niet." Precies wat

Het resultaat: de tekening van Franquin voor zijn nieuwe collega Martin

ik gevreesd had: Belgen, voorzover Walen, waren niet dol op Nederlandse strips. Bovendien: wat wilde Martin nou eigenlijk? Noch hij noch ik ambieerde op dat moment iets anders dan wat we deden: hij *Agent 327* voor Eppo en ik *Virl* plus wat los-vast werk voor Disney. "Nou", zei ik, "dan gaan we toch niet." Maar dat was buiten Martin gerekend.

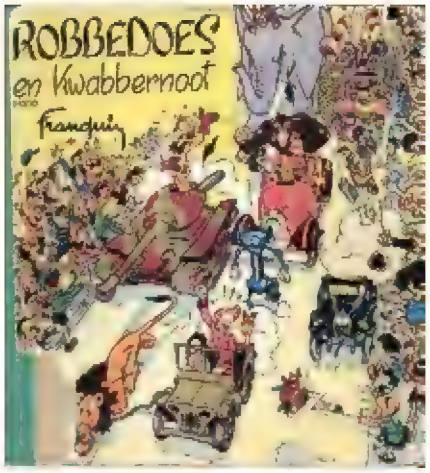

Een eerste druk van Robbedoes en Kwabbernoot.

Cavens, zei hij, had hém – Martin – uitgenodigd en hij – Martin – was nieuwsgierig wat Belgen – Vlamingen of Walen – van zijn *Agent 327* vonden. Nu we hier toch waren wilde hij Cavens' uitnodiging verzilveren en dat geplande bezoekje aan de uitgever jullie afleggen. Franquin schudde het hoofd. "Jongens", herhaalde hij, "ga niet. Martens is niet... niet..."

Hij zocht naar het juiste woord. "Niet áárdig", eindigde hij tam. Dat, zou blijken, was het understatement van het jaar. Thierry Martens was alles wat akelig was aan Walen, samengebald in één klont lillend vet.

TRAUMA

Bij de ingang van de uitgeverij, een oud kavalje van een pand, wachtte Karel Cavens, een nerveuze Vlaming, ons op, waarbij hij duidelijk liet merken niet erg gedienstig te zijn

Alles wat akelig was aan Walen, samengebald in één klont lillend vet

van mijn onverwachte aanwezigheid. Hij nam ons mee naar boven in een kreunende en piepende antieke lift, terwijl hij ons handenwringend vertelde dat meneer Martens zeer

Bij André Franquin was het gezelliger bij Thierry Martens een stuk minder

ontstemd was dat hij pas zojuist op de hoogte was gebracht van onze komst of iets dergelijks, want van zijn snelle Vlaams ontging mij wel het een en ander. En toen stonden we opeens – vraag niet hoe we er precies kwamen, want sommige details zijn in de mist van de tijd verdwenen of verdrongen – in een benauwde kamer met drie hoge vuile ramen die op straat uitzagen, tegenover een roerloze dikke pad van een man, die achter een bureau zat en wiens bolle uitpuilende ogen ons uitdrukkingsloos aankeken, terwijl hij ons in afgemeten Frans duidelijk maakte dat wij hem ernstig stoorden in zijn werkzaamheden. Maar nu we er toch waren moesten we maar gauw ons zegje doen en ophoepelen. Of hij dat echt allemaal zo zei weet ik niet meer, want Frans is niet mijn beste taal, maar dat het zo klonk herinner ik me nog heel goed en ook dat mijn bloeddruk onmiddellijk de pan uitrees, terwijl Martens gezicht de frisse kleur kreeg van een pak witte Omo. Ik was direct tot vechten bereid. "Luister eens even jij", begon ik verhit, in helder Nederlands, want ik wist dat veel Walen Nederlands verstonden, ook als ze het niet spraken. Maar Martin zei met

Franquin en een coon uit de Goust strips

Dossier Leeuwenkuil leek nergens op en de tekst sloeg nergens op

een strak gezicht: "Rustig, Dick, kalm", en legde *Dossier Leeuwenkuil* vóór Martens op diens bureau. Die opende het en stak meteen van wal: dit was niet goed, dat deugde niet, zus leek nergens naar, zo was weet ik veel. En de tekst, veel te veel tekst, sloeg nergens op. Verder nog iets van onze dienst? "Zal ik hem het raam uit flikkeren?", zei ik woedend tegen Martin, en tegen Martens: "Lees de tekst eerst, lul, voordat je kritiek hebt! De tekst is fantastisch en wat goed is, is godsammekrake nooit te lang!" Martin was tijdens de tirade van de bolle fluim steeds stiller geworden. Toen pakte hij kalm maar vanbinnen diep gekrenkt, dat wist ik zeker, zijn boeltje bij elkaar en zei: "Kom, Dick", wenste Martens nog een mooie dag toe en volgde een verwilderde Karel Cavens naar buiten, terwijl ik kokend van woede de rijschoot. Martin en ik hebben het nog vaak over deze traumatische ervaring gehad en zelfs nu komt de geschiedenis nog wel eens ter sprake, want geheeld is de schade toegebracht aan ons ego kennelijk nooit helemaal. De houding van Martens was wel degelijk exemplarisch voor de houding van de Belgische stripwereld in het geheel ten opzichte van ons, een houding die nooit echt veranderd is. En ach, misschien is dat wel terecht. Maar de manier waarop Martens *Agent 327* behandelde was dom, kleinzerig, kwaadaardig, rancuneus en onterecht en zei meer over hem dan over Hendrik IJzerbroot, die juist als een van de weinigen de erfenis van de grote Belgische tekenaars en scenaristen belichaamt en uitdraagt. Thierry Martens is dood en vergeten, *Agent 327* leeft en is populairder dan ooit, in Nederland én in België. Soms, heel soms, zegeviert de rechtvaardigheid...

ESTHER

KIM DUCHATEAU

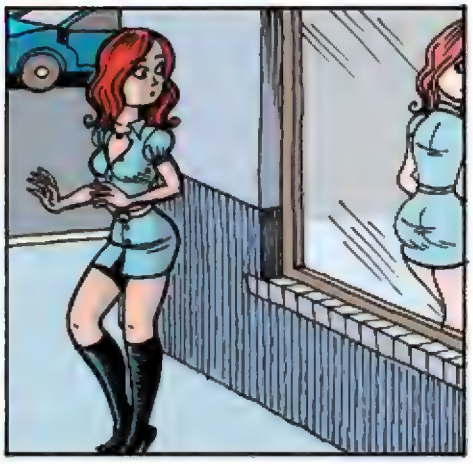

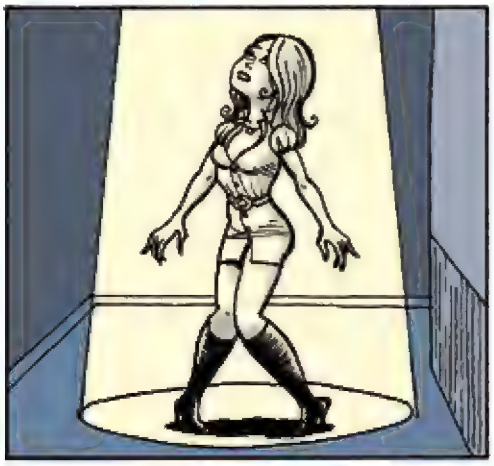

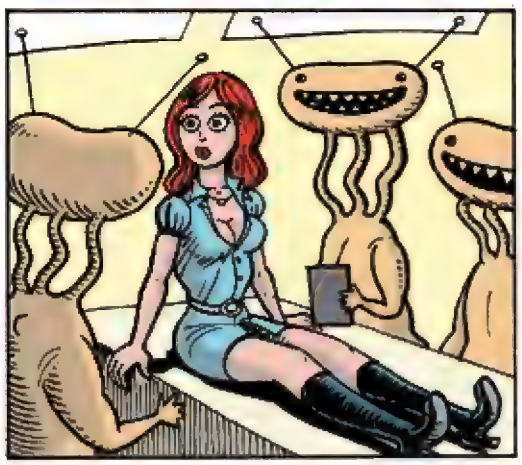

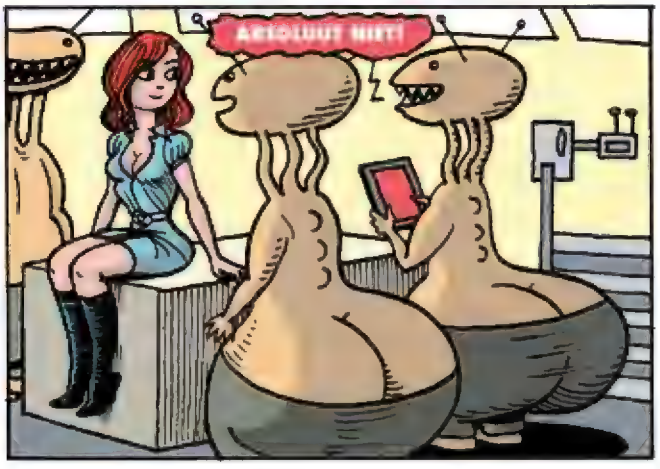

TEKST, TEKENINGEN EN KLEUR
BRUNO DE ROOVER

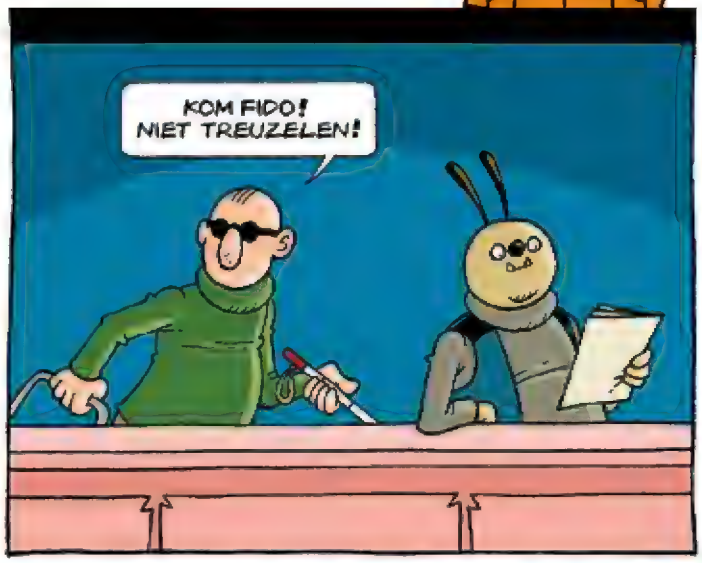

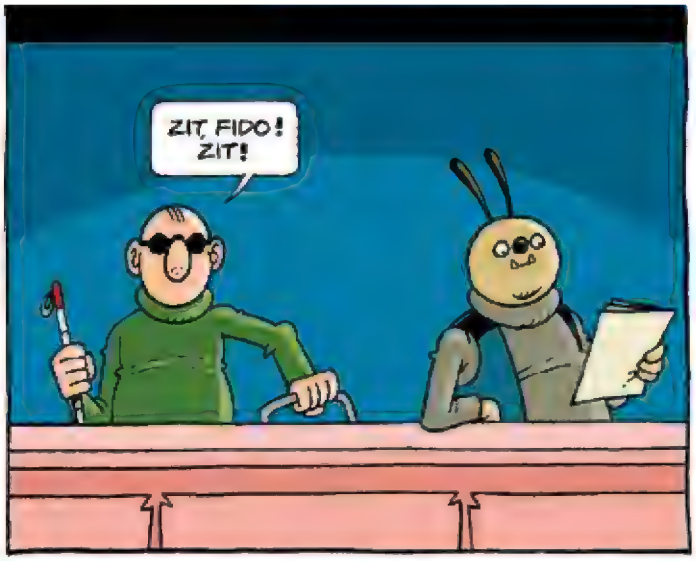

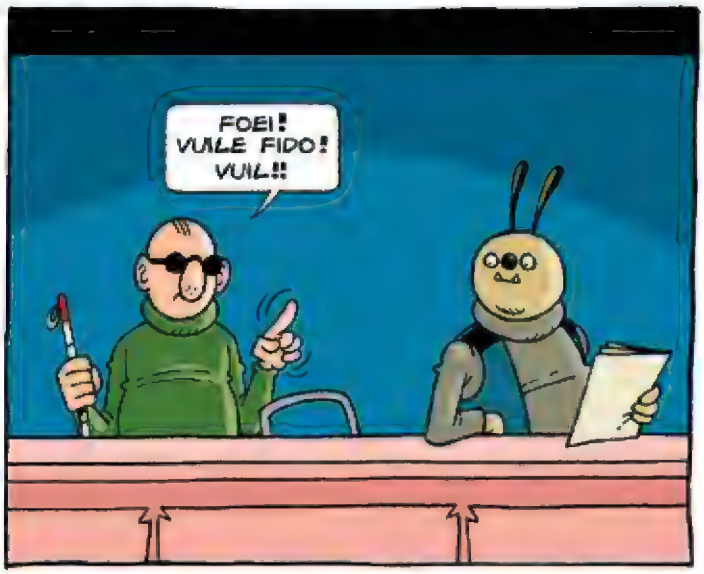

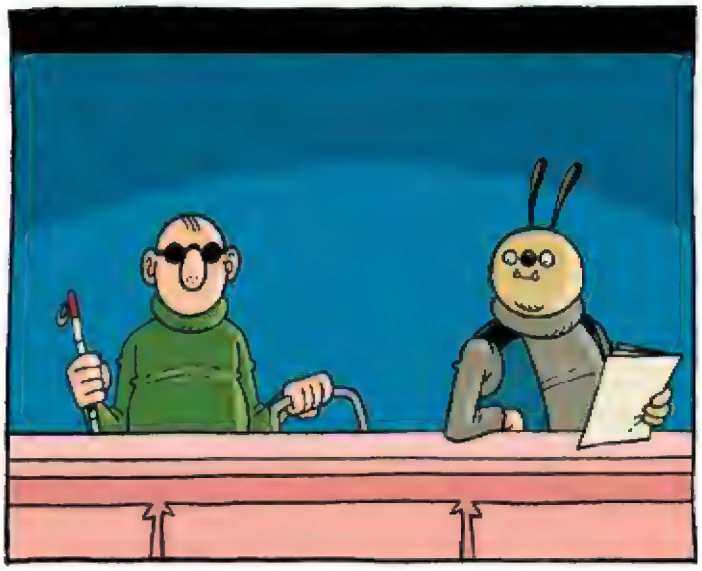

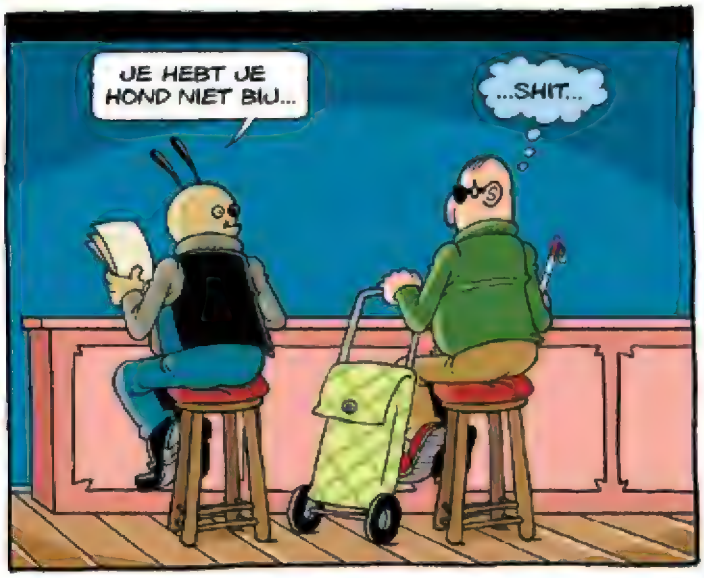

DIRKJAN

TEKST, TEKENINGEN EN KLEUR
MARK RETERA

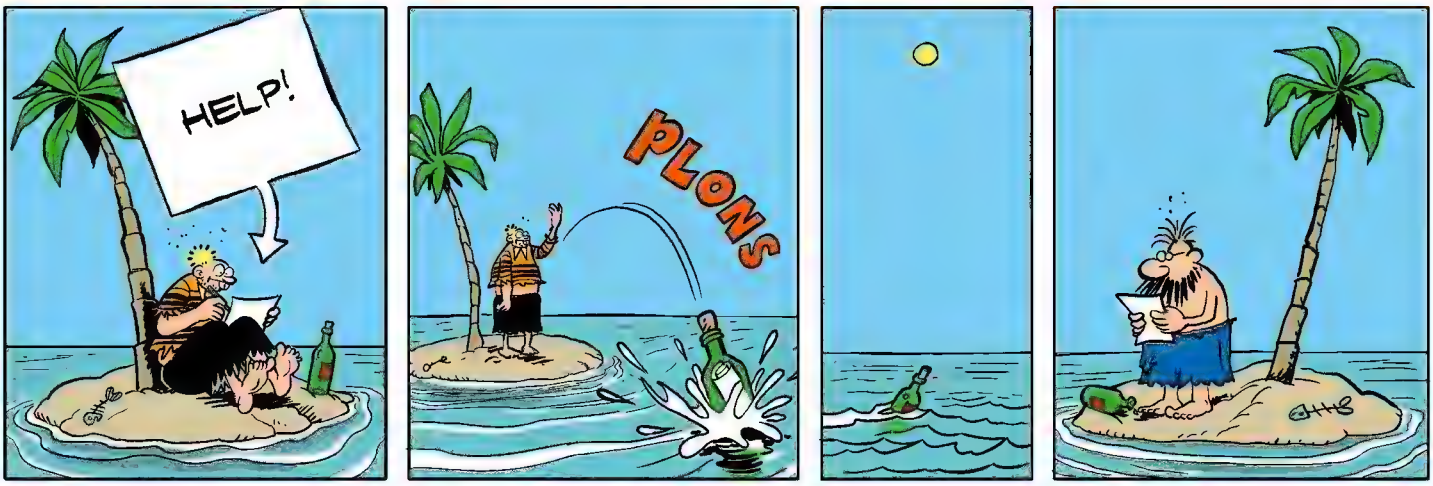

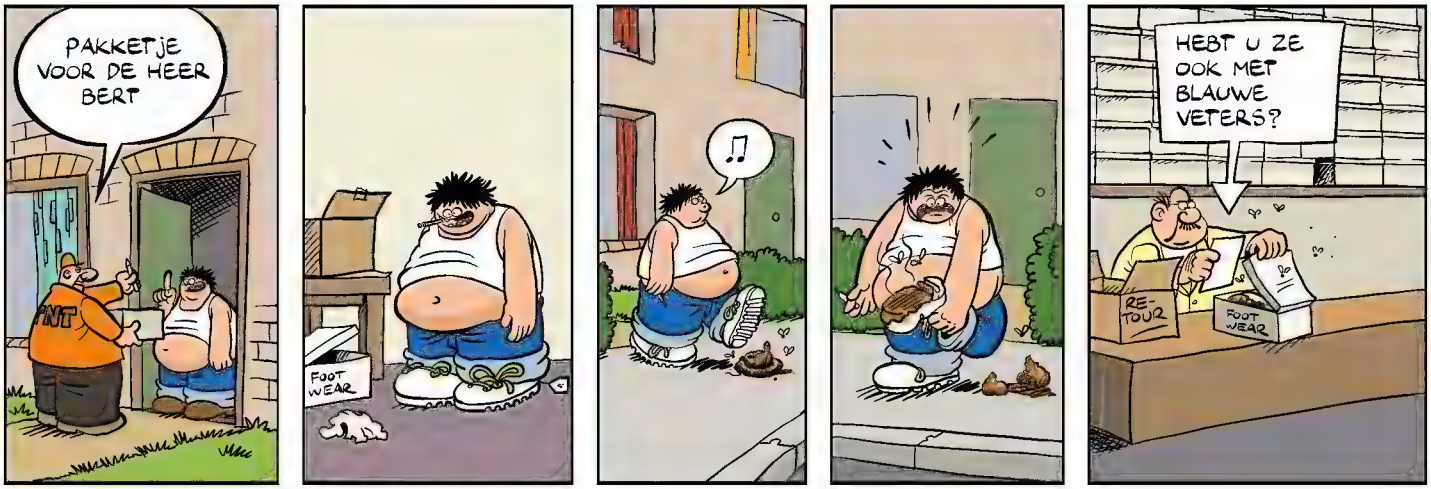

WIN ★★★ WIN ★★★ WIN ★★★

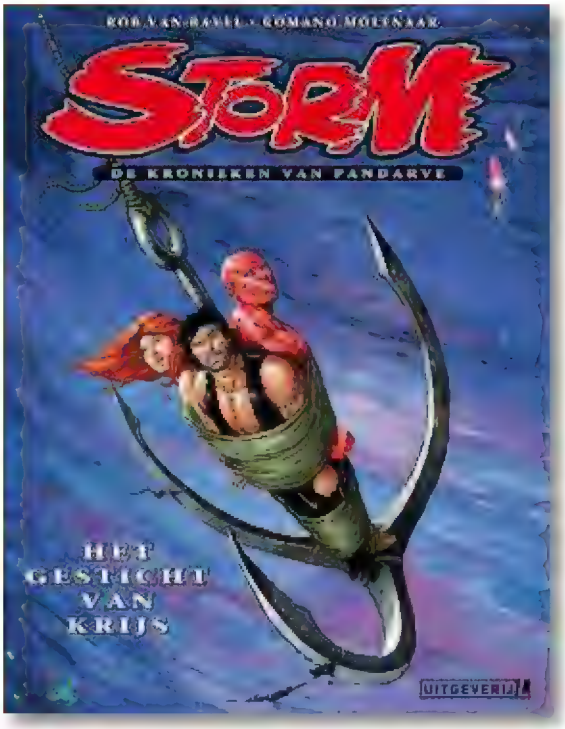

Bruno De Roover schrijft voor Eppo de stoere vikingstrip *Jylland*.
Wat is de naam van de tekenaar die deze prachtige strip tekent in de traditie van Grzegorz Rosinski?
Stuur je oplossing voor 29 maart naar redactie@eppostripblad.nl en opnieuw verloten we onder de goede inzenders een ***Storm*** album gesigneerd door Rob van Bavel en Romano Molenaar.

De winnaar van Eppo 4-Free #3 is **Marcel Utrecht** uit Groningen.
De oplossing was **Hoempa Pa**.

CRUMBS ANTIGOEROE

ROBERT CRUMB IS EEN LEVENDE LEGENDE. DE AMERIKAANSE UNDERGROUNDTEKENAAR BEDACHT ENKELE PERSONAGES DIE TOT HET CULTUREEL ERFGOED VAN DE STRIP BEHOREN. MR. NATURAL IS MIJN FAVORIET: DE GOEROE DIE ALLE ANDERE GOEROES OVERBODIG MAAKT.

Robert Crumb (Philadelphia, 1943) is een van de grondleggers van de Amerikaanse undergroundcomics en het schoolvoorbeeld van een autobiografische stripmaker die van zijn werk zijn ongezouten mening geeft. Hij laat zich kritisch uit over de Amerikaanse maatschappij en vertelt openlijk over zijn seksleven en zijn voorkeur: sterke vrouwen met dikke kuiten en ronde billen. Je zou de strips therapie op papier kunnen noemen, ware het niet dat patiënt Crumb nooit genezen raakt. Gelukkig maar. Crumb werd bekend met zijn werk over de tegencultuur. Zijn strips en cartoons waren een visualisatie van de protestbeweging, waarvan San Francisco in de jaren zestig van de vorige eeuw het epicentrum was. Samen met tekenaars als S. Clay Wilson, Spain, Victor Moscoso, Gilbert Shelton, Robert Williams, en Harvey Kurtzman produceerde Crumb fantastische, satirische, tegendraadse en taboedoorbrekende strips. Bekende personages zijn Fritz the Cat, Mr. Snoid, Mr. Natural, Flakey Foont, Crumb zelf en de oversekste Angelfood McSpade. Met dit stereotype van een zwarte vrouw steekt Crumb op satirische wijze racisme aan de kaak.

HIPPIES Mr. Natural is voor mij de verpersoonlijking van de charlatans onder de goeroes en profeten. Hij is een mannetje in gewaad, met een kaal hoofd en flinke baard, die veel (pseudo)wijsheden debiteert en beschikt over magische krachten. Maar vaak valt hij uit zijn rol en is hij chagrijnig, cynisch, sadistisch en net als zijn geestelijk vader heeft hij nogal wat seksuele obsessies. Zijn volgelingen beziet hij met een minzame blik, al heeft hij weinig geduld met zijn discipel Flakey Foont. Op de cover van de tweede comic over de goeroe vraagt Foont vertwijfeld: "Mr. Natural! What does it all mean??" Mr. Natural reageert zonder omkijken door op zijn step en antwoordt: "Don't mean sheeit..." Met andere woorden: het stelt allemaal niets voor. Erg behulpzaam is deze goeroe dan ook niet. Op de meeste vragen geeft Mr. Natural cryptische en elkaar tegensprekende antwoorden. Met dit personage beverde Crumb kritiek op de Amerikaanse hippiebeweging, waarin men Oosterse religies als het hindoeïsme en boeddhisme omarmde en de woorden van goeroes als Maharishi Mahesh Yogi dronken als nectar. Hoewel Crumb en zijn werk worden geassocieerd met de hippiebeweging, heeft hij zelf in interviews gezegd dat hij zich daar niet in thuis voelde. Hij vond de flowerpower muziek vreselijk, voelde zich een buitenstaander tijdens love-ins en kon maar moeilijk omgaan met de onzekerheden die de levensstijl met zich meebracht.

Het tekenen ging heel onbewust, maar ik mocht Mr. Natural wel

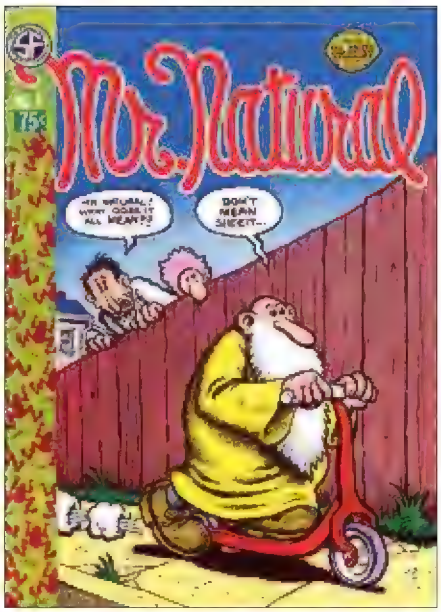

LSD-TRIP De mmmm-strook is afkomstig uit mijn favoriete strip met Mr. Natural in de hoofdrol: *Mr. Natural's 719th Meditation*. Hierin zien we hoe hij midden in de woestijn gaat zitten mediteren. Meditatie is een serieuze klus en één sessie kan weken, zo niet maanden duren. Onbewogen zit hij daar, terwijl er een weg wordt aangelegd en later zelfs een heele stad om hem heen wordt gebouwd. Mr. Natural laat zich door niets of niemand uit zijn concentratie halen, ook niet door een agent die zegt dat hij midden op de weg zit en het verkeer ophoudt. Dan begint de goeroe een mmmm geluid voort te brengen, waarvan de trillingen zo sterk zijn dat de stad instort. Als de omgeving er weer hetzelfde uitziet als in het begin van de strip, is Mr. Natural klaar met zijn sessie. Verfrist rolt hij zijn kleedje op en loopt hij de strip uit, zich niet bewust van wat er allemaal is gebeurd. Mr. Natural dook in 1966 voor het eerst in Crumbs schetsboeken op. Naar eigen zeggen was zijn brein enkele maanden beneveld door slechte lsd, die hij in New York had gebruikt. Onder invloed van de lsd en een stapel comics uit de jaren veertig bedacht hij het ene personage na het andere. In de prachtige documentaire *Comic book confidential* uit 1988 vertelt Crumb: "Ik luisterde naar een of ander Motown liedje op de radio, terwijl ik stoned van de lsd was. Toen de deejay het nummer afkondigde zei hij: 'En dat was Mr. Natural.' Vervolgens teekende ik in mijn schetsboek dit kleine personage met lange baard. Het ging heel onbewust. Ik mocht hem wel, dus ik heb in de loop der jaren veel strips over Mr. Natural gemaakt."

www.michaelminneboo.nl

ONBEKENDE WERELD - DEEL 4/6

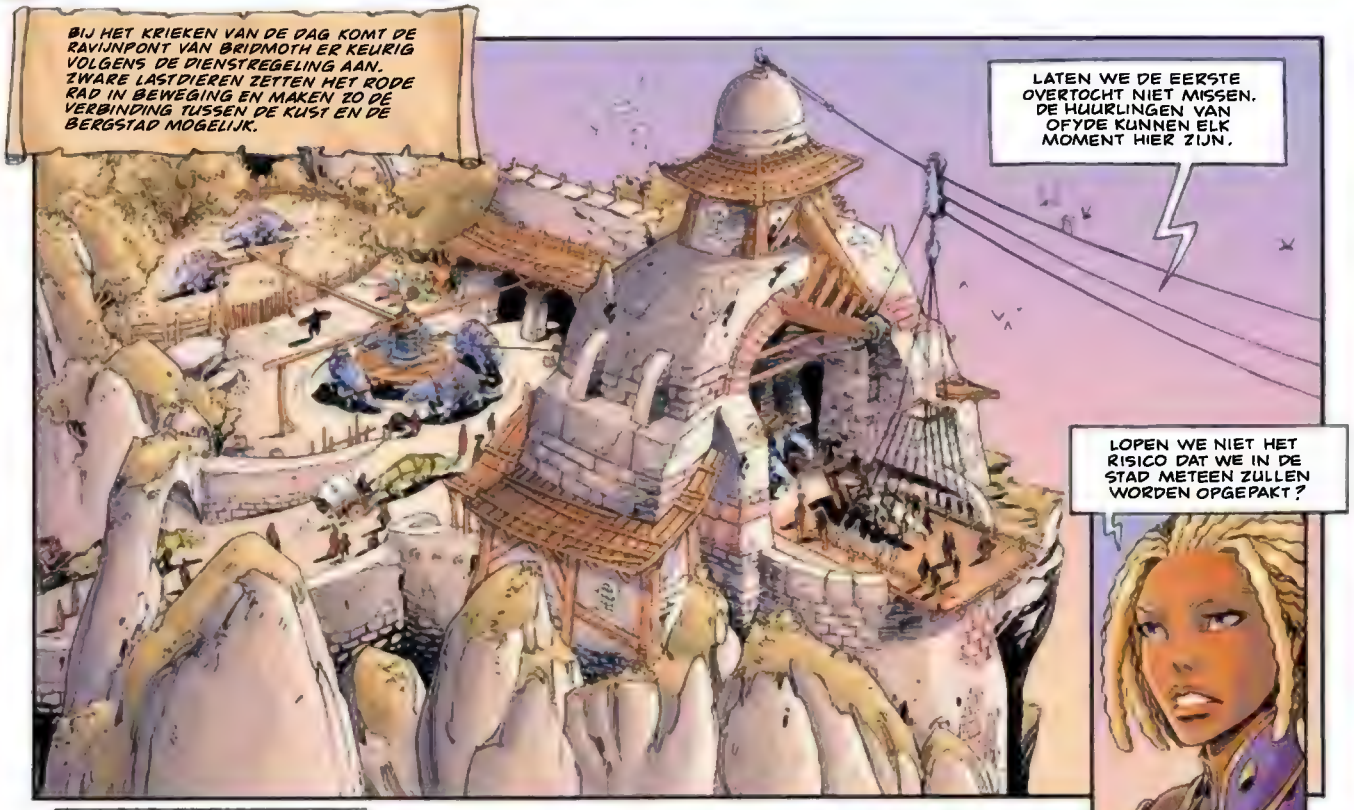

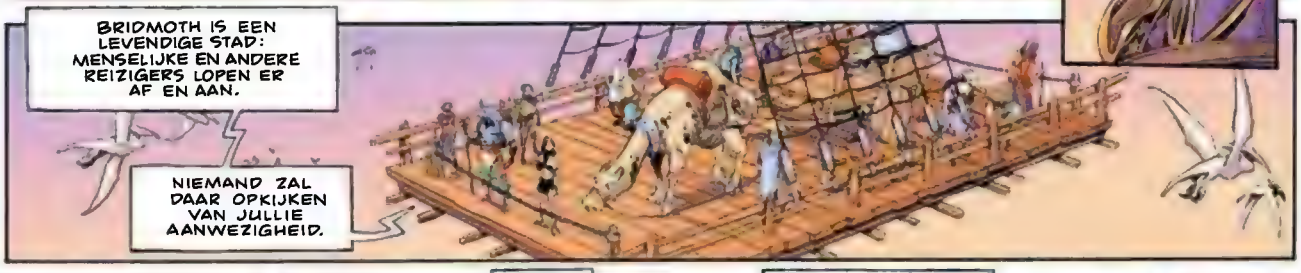

TEKST CHRISTOPHE ARLESTON
TEKENINGEN ADRIEN FLOCH

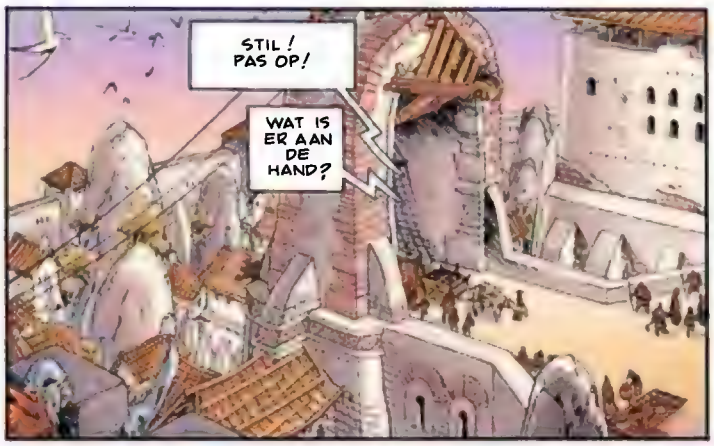

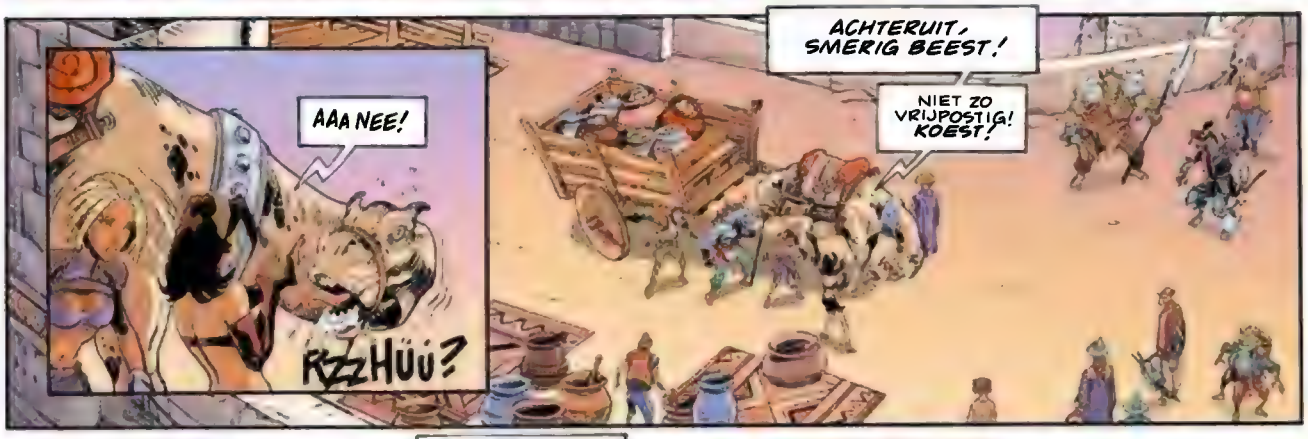

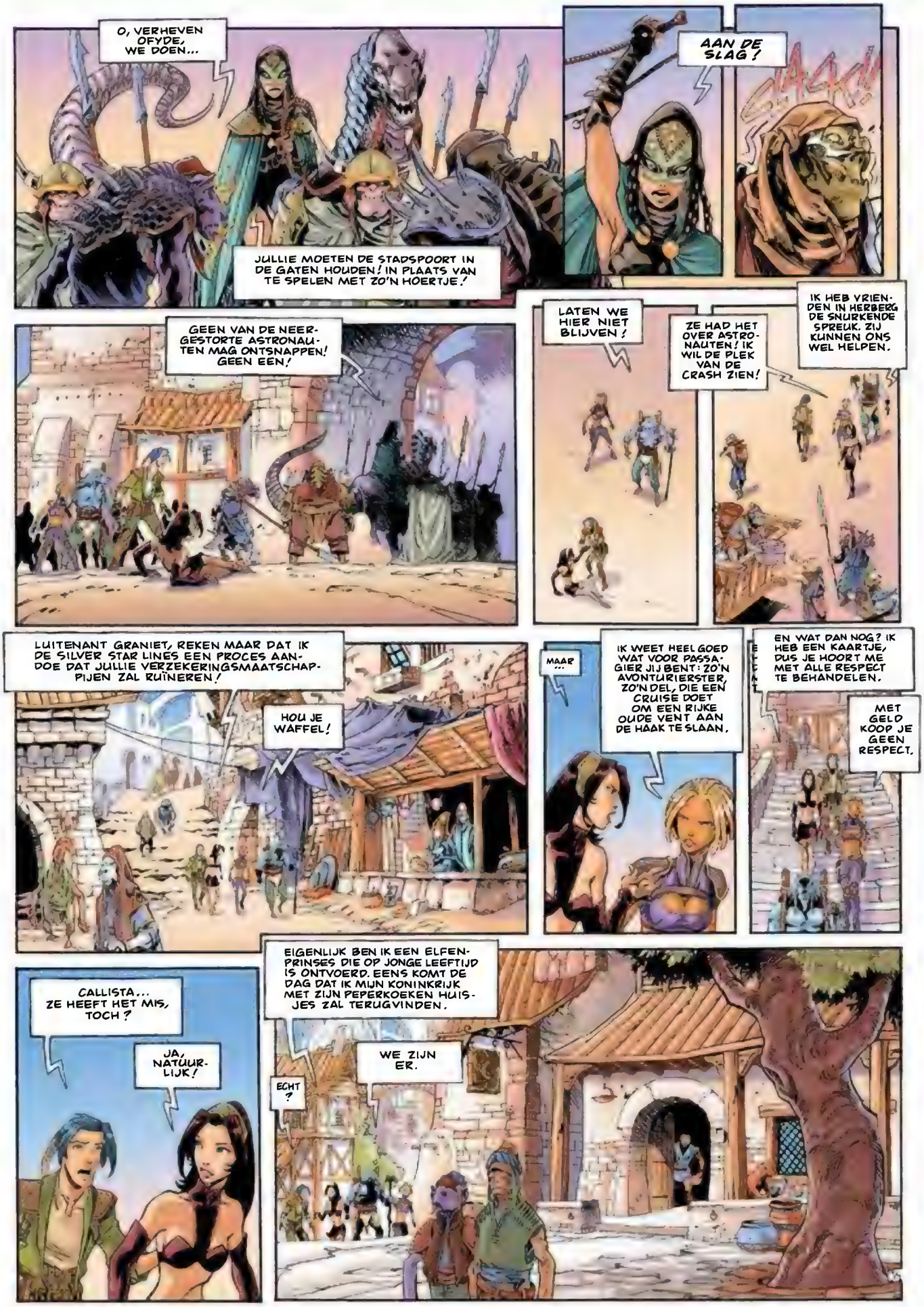
O, VERHEVEN OFYDE, WE DOEN...
JULLIE MOETEN DE STADSPOORT IN DE GATEN HOUDEN! IN PLAATS VAN TE SPELEN MET ZO'N HOERTJE!
AAN DE SLAG!
GEEN VAN DE NEERGESTORTE ASTRONAUTEN MAG ONTSNAPPEN! GEEN EEN!
LATEN WE HIER NIET BLIJVEN!
ZE HAD HET OVER ASTRONAUTEN! IK WIL DE PLEK VAN DE CRASH ZIEN!
IK HEB VRIENDEN IN HERBERG DE SNURKENDE SPREUK. ZIJ KUNNEN ONS WEL HELPEN.
LUITENANT GRANIET, REKEN MAAR DAT IK DE SILVER STAR LINES EEN PROCES AANDOE DAT JULLIE VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJEN ZAL RUÏNEREN!
HOU JE WAFFEL!
MAAR ...
IK WEET HEEL GOED WAT VOOR PASSAGIER JIJ BENT: ZO'N AVONTURIERSTER, ZO'N DEL, DIE EEN CRUISE DOET OM EEN RIJKE OUDE VENT AAN DE HAAK TE SLAAN.
EN WAT DAN NOG? IK HEB EEN KAARTJE, DUS JE HOORT ME MET ALLE RESPECT TE BEHANDELEN.
MET GELD KOOP JE GEEN RESPECT.
CALLISTA... ZE HEEFT HET MIS, TOCH?
JA, NATUURLIJK!
EIGENLIJK BEN IK EEN ELFENPRINSES DIE OP JONGE LEEFTIJD IS ONTVOERD. EENS KOMT DE DAG DAT IK MIJN KONINKRIJK MET ZIJN PEPERKOEKEN HUISJES ZAL TERUGVINDEN.
WE ZIJN ER.
ECHT?

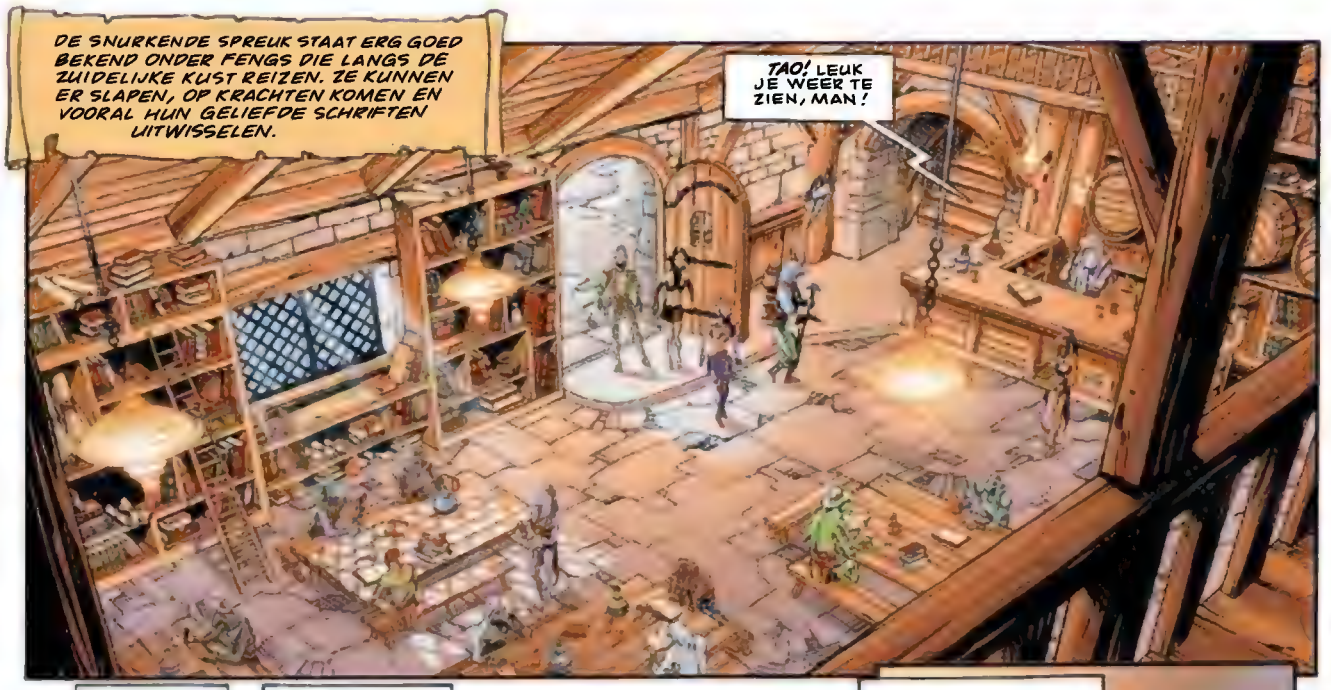
DE SNURKENDE SPREUK STAAT ERG GOED BEKEND ONDER FENGS DIE LANGS DE ZUIDELIJKE KUST REIZEN. ZE KUNNEN ER SLAPEN, OP KRACHTEN KOMEN EN VOORAL HUN GELIEFDE SCHRIFTEN UITWISSELEN.
TAO! LEUK JE WEER TE ZIEN, MAN!

VAN HETZELFDE, LUONG.
WAT KAN IK JULLIE AANBIEDEN?
OP DE WEEKKAART STAAT EEN ABSOLUUT ONWEERSTAANBAAR REISVERHAAL IN DE MOERASSEN...
MAAR IK HEB EVENTUEEL OOK EEN KLEINE, STEVIGE NURZISCHE DICHTBUNDEL!

DAT ZIEN WE LATER WEL, VRIEND. EERST WILLEN WE GRAAG TWEE KAMERS MET LEKKER WARM WATER EN EEN HAPJE TE ETEN.
ZOALS JE WILT...

WAT DOEN AL DIE HUURLINGEN IN DE STAD?
OFYDE HEEFT ZE LATEN AANRUKKEN NADAT DAT RUIMTESCHIP WAS NEERGESTORT. ZE ZOEKT OVERLEVENDEN.

HEEFT ZE DIE GEVONDEN?
ER ZIJN ER EEN PAAR GEZIEN. MAAR DIE ZIJN ERVANDOOR GEGAAN VOORDAT OFYDE HEN KON OPPAKKEN.

BEDOELT U DAT ZE ZICH IN DE STAD VERBERGEN?
WAARSCHIJNLIJK WEL, JA.
DIT IS DE KAMER VOOR DE DAMES.

TAO, IK ZAL NIET VRAGEN WAAR JE DIE VRIENDEN VAN JE HEBT OPGEDOKEN...
...MAAR ZE KUNNEN BETER SNEL LEREN WAT VOORZICHTIGER TE ZIJN MET HUN VRAGEN.
ER IS EEN FLINK LOSGELD UITGELOOFD VOOR MENSEN DIE HELPEN DE NEERGESTORTE VREEMDELINGEN TE PAKKEN TE KRIJGEN.

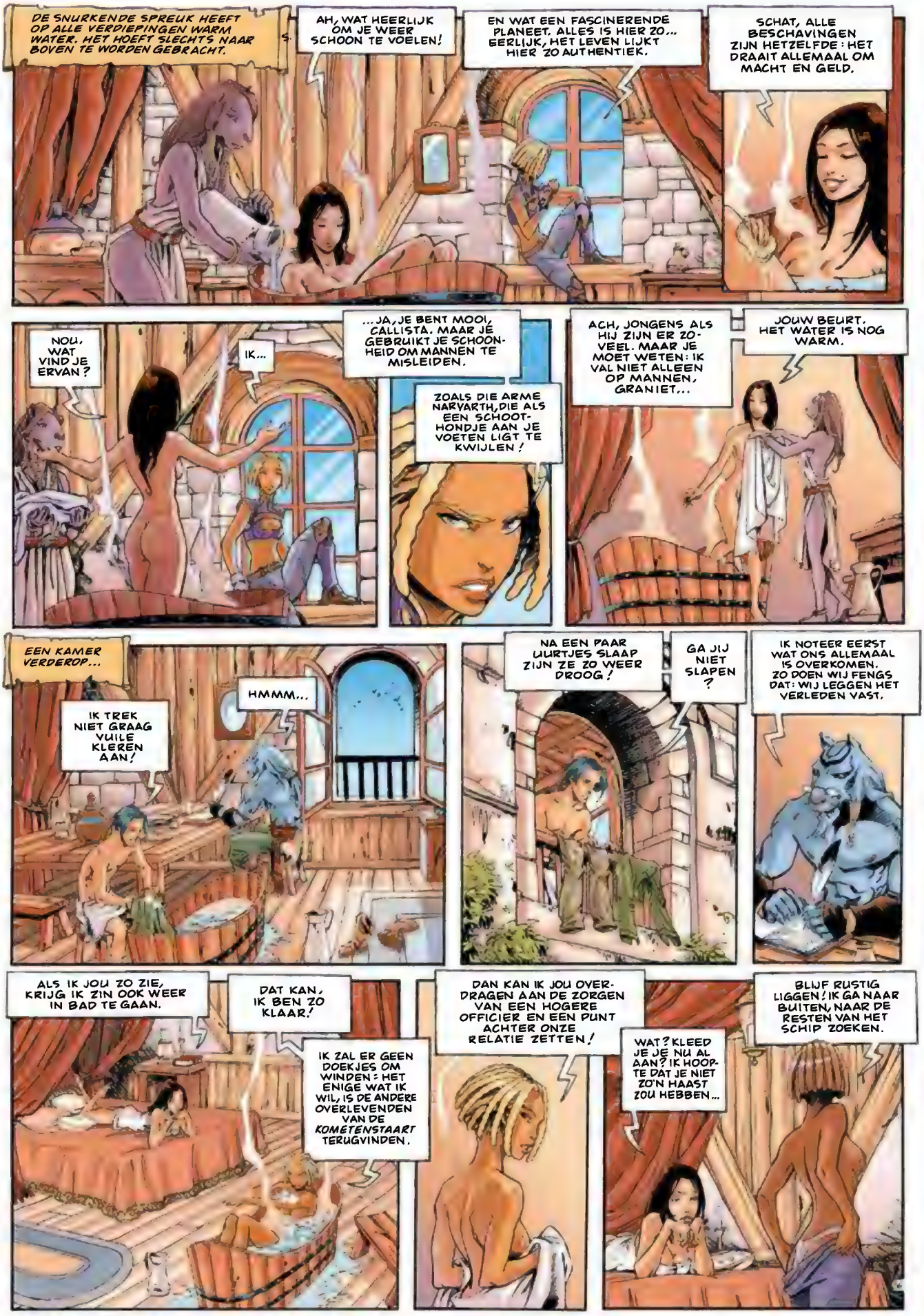
DE SNURKENDE SPREUK HEEFT OP ALLE VERDIEPINGEN WARM WATER. HET HOEFT SLECHTS NAAR BOVEN TE WORDEN GEBRACHT.
AH, WAT HEERLIJK OM JE WEER SCHOON TE VOELEN!
EN WAT EEN FASCINERENDE PLANEET. ALLES IS HIER ZO... EERLIJK, HET LEVEN LIJKT HIER ZO AUTHENTIEK.
SCHAT, ALLE BESCHAVINGEN ZIJN HETZELFDE: HET DRAAIT ALLEMAAL OM MACHT EN GELD.
NOU, WAT VIND JE ERVAN?
IK...
...JA, JE BENT MOOI, CALLISTA. MAAR JE GEBRUIKT JE SCHOONHEID OM MANNEN TE MISLEIDEN.
ZOALS DIE ARME NARVARTH, DIE ALS EEN SCHOOTHONDJE AAN JE VOETEN LIGT TE KWIJLEN!
ACH, JONGENS ALS HIJ ZIJN ER ZOVEEL. MAAR JE MOET WETEN: IK VAL NIET ALLEEN OP MANNEN, GRANIET...
JOUW BEURT. HET WATER IS NOG WARM.
EEN KAMER VERDEROP...
IK TREK NIET GRAAG VUILE KLEREN AAN!
HMMM...
NA EEN PAAR UURTJES SLAAP ZIJN ZE ZO WEER DROOG!
GA JIJ NIET SLAPEN?
IK NOTEER EERST WAT ONS ALLEMAAL IS OVERKOMEN. ZO DOEN WIJ FENGS DAT: WIJ LEGGEN HET VERLEDEN VAST.
ALS IK JOU ZO ZIE, KRIJG IK ZIN OOK WEER IN BAD TE GAAN.
DAT KAN, IK BEN ZO KLAAR!
IK ZAL ER GEEN DOEKJES OM WINDEN: HET ENIGE WAT IK WIL, IS DE ANDERE OVERLEVENDEN VAN DE KOMETENSTAART TERUGVINDEN.
DAN KAN IK JOU OVERDRAGEN AAN DE ZORGEN VAN EEN HOGERE OFFICIER EN EEN PUNT ACHTER ONZE RELATIE ZETTEN!
WAT? KLEED JE JE NU AL AAN? IK HOOPTE DAT JE NIET ZO'N HAAST ZOU HEBBEN...
BLIJF RUSTIG LIGGEN! IK GA NAAR BUITEN, NAAR DE RESTEN VAN HET SCHIP ZOEKEN.

SLAPEN! EINDELIJK!

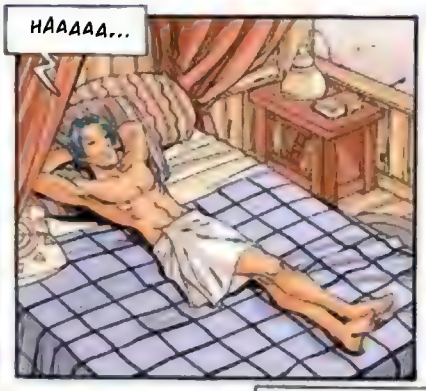
HAAAAA...

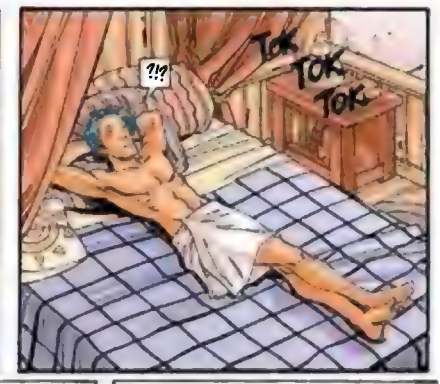
?!?
TOK
TOK
TOK

BEN JE KLAAR? KOM JE MEE?
MAAR... WE ZIJN ER NET!

DE RESTANTEN VAN DE KOMETENSTAART LIGGEN WAARSCHIJNLIJK HIER VLAKBIJ!
VOOR ZOVER ER OVERLEVENDEN ZIJN, ZITTEN DIE ONDERGEDOKEN IN DE STAD. EN DAN WIL JIJ HIER BLIJVEN LUIEREN?!
EH... JA.

OPSTAAN! DAT IS EEN BEVEL! TREK JE KLEREN AAN!
MAAR DIE ZIJN NOG NAT...

ACH, JE HEBT DE WAS GEDAAN?!?

WAT LIEF!
IK...

JULLIE ZIJN ME WEL WAT DETAILS OVER DE LIEFDESRITUELEN IN JULLIE WERELD SCHULDIG...
...FASCINEREND!

GATVERDAMME!
JE DWINGT ME NATTE KLEREN AAN TE TREKKEN!
STRAKS VAT IK NOG KOU!

JIJ HEBT GEWOON HETZELFDE KLOFFIE AANGETROKKEN ALS VOOR HET BAD? WAT SMERIG!
DAT WAS NIET VIES. IK BEN HEEL NETJES, HOOR.

WACHT! ZE ZEGGEN DAT DE BROKSTUKKEN IN DE WATERVALLENWIJK ZIJN TERECHTGEKOMEN.
JULLIE KENNEN DE STAD NIET. IK KAN BETER MET JULLIE MEEGAAN.

DAT IS HEEL AARDIG VAN JE, TAO. MAAR IK WIL JE JE RUST NIET ONTZEGGEN...
OM JULLIE AVONTUREN VAST TE LEGGEN, VOLG IK JULLIE MET PLEZIER!

JA, JA! 'IK WIL JE JE RUST NIET ONTZEGGEN, TAO.' EN BIJ MIJ IS HET: 'OPSTAAN, NARVARTH, DAT IS EEN BEVEL!'
NIET ZEUREN. JE LIJKT WEL EEN OUWE ZEMELAAR.

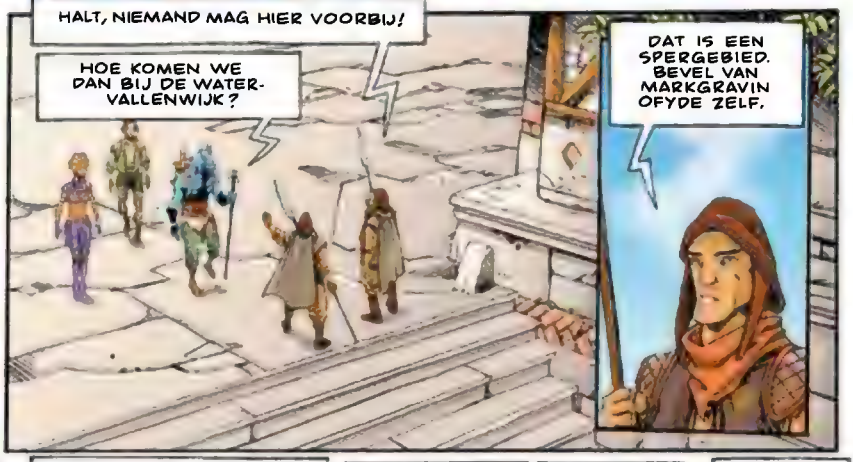
HALT, NIEMAND MAG HIER VOORBIJ!
HOE KOMEN WE DAN BIJ DE WATERVALLENWIJK?
DAT IS EEN SPERGEBIED. BEVEL VAN MARKGRAVIN OFYDE ZELF.

HEEFT DE MARKGRAVIN HET OPEENS VOOR HET ZEGGEN, HIER IN DE VRIJE STAD BRIDMOTH?
NOU, SINDS ZE DIE HUURLINGEN DE STAD HEEFT BINNENGEHAALD, MAAKT DE BURGEMEESTER NIET VEEL BEZWAAR MEER.

DAN HOUDT HET VOOR ONS AMBTENAREN OP. OVER EEN WEEK GA IK MET PENSIOEN EN IK WIL GEEN MOEILIJKHEDEN...

JE MEENT 'T? JULLIE HOREN TOCH VOOR HET BELANG VAN DE STAD OP TE KOMEN?
ACH, VOOR DIE ONZIN BEN IK VEEL TE OUD.
EN IK HEB AL EEN HELE TIJD LAST VAN M'N SCHOUDER.
DAT VECHT NIET LEKKER, WEET JE.

BOVENDIEN ZIJN DE INSTRUCTIES DUIDELIJK: NIEMAND MAG DE WIJK UIT...
...EN NIEMAND MAG DE WIJK IN.
MAG IK DAN EVEN JE AANDACHT, BESTE AMBTENAAR?

IK HEB ER EIGENLIJK NIET ZOVEEL OVER TE ZEGGEN, MOOIE DAME... MAAR IK LUISTER.
NOU, DENK DAN EVEN MET ME MEE...
...IK DOE DRIE STAPPEN VOORUIT...

DAN STA IK NU IN DE WIJK, TOCH?
DAN IS 'T JULLIE PLICHT MIJ TE VERBIEDEN NAAR BUITEN TE KOMEN.
GEEN SPELD TUSSEN TE KRIJGEN, DAME.

MAAR VOOR JE VRIENDEN LIGT DAT ANDERS, WANT...
MAAR?!
...JULLIE HEBBEN ER GEBRUIK VAN GEMAAKT DAT IK MET M'N RUG NAAR JULLIE TOE STOND!
DAT IS NIET EERLIJK!
DAT ZAL ME NIET NOG EENS GEBEUREN! DENK MAAR NIET DAT JULLIE DAT GEINTJE NOG EENS KUNNEN UITHALEN!
UIT M'N OGEN, NU!
WIJ AANVAARDEN UW GEZAG, OFFICIER!
ZIE JE, KNUL, 'T GAAT ER IN DIT VAK OM DAT JE JE GEZAG KUNT DOEN GELDEN.
TOCH VRAAG IK ME AF OF ZE ONS NIET EEN LOER HEBBEN GEDRAAID...
NIET ERG INDRUKWEKKEND, DIE BEWAKERS!
DIE AMBTENAREN ZIJN HET PROBLEEM NIET, MAAR DIE HUURLINGEN...
DUIZEND STERREN!
DAAR LIGT HET HELE RICHTINGSROER VAN DE KOMETENSTAART!
DAT IS EEN DEEL VAN DE MACHINEKAMER, DAAR ZATEN GEEN MENSEN IN.
DAT KAN ZIJN, GRANIET, MAAR...
...DAAR ZITTEN OOK DE INTERSTELLAIRE TRANSPONDER EN DE LOKALISATORS VAN DE VERSCHILLENDE SECTIES...
LATEN WE 'N KIJKJE NEMEN.

OP HETZELFDE MOMENT...
HEB JE EEN FENG, EEN MAN EN TWEE VROUWEN GEZIEN?
DIE ZIJN MET DE EERSTE PONT OVERGEGAAN, HEER DHOKAS.
KIJK AAN, VENT, DAN MOETEN WE NU OVER!
SPO!
YAAAA!
WE HEBBEN ZE!
HODYAAAA! VOORUIT! SNELLER!
HOE GAAN WE ZE VINDEN, DHOKAS?
FENGS ZOEKEN ALTIJD ANDERE FENGS OP.
O, OFYDE, ONZE MANNEN HEBBEN DE HELE STAD UITGEKAMD. HET STAAT VAST DAT NIEMAND LEVEND UIT DIT WRAK IS GEKOMEN.
DAN MOETEN ZE ER NOG IN ZITTEN!
MEESTERSMID, WANNEER ZULLEN JE MENSEN EINDELIJK DAT STUK BLIK HEBBEN GEOPEND?
WE DOEN ALLES WAT WE KUNNEN, O, OFYDE! MAAR DAT METAAL IS HARDER DAN IK OOIT HEB GEZIEN...
DOE ER DAN EEN SCHEPJE BOVENOP EN ZORG DAT DAT BLIK OPENGAAT!
MAAR OFYDE, WE HEBBEN ALLES AL GEPROBEERD...
KLACK!
WAAR IK BIJ JOU EEN ENORME HEKEL AAN HEB, MEESTERSMID, IS DIE GEMAKZUCHT VAN JE.
GHHHH...
AAARG

IK...
VOORTAAN BEN JIJ DE MEESTER-SMID, KNUL.
SBIAFH
IK ZWEER U, O OFYDE, DAT IK NOOIT ZAL OPGEVEN!
DE WERKPLAATS WORDT NAUWELIJKS BEWAAKT. ZE ZIJN TE DRUK MET HET WRAK.
KONDEN WE NU MAAR ONGEMERKT DICHTERBIJ KOMEN VIA EEN TUNNEL OF ZO...
IK HEB HIER VOLGENS MIJ WEL IETS WAT DAARBIJ KAN HELPEN...
KIJK! DE GROTTEN VAN DE WATERVALLEN!
ER LOPEN HIER ONDERHOUDSTUNNELS VOOR DE WATERINSTALLATIES DIE HET WATER NAAR BOVEN BRENGEN.
HIER!
KAM DE HERBERGEN UIT! ZOEK UIT OF ER EEN SPECIAAL VOOR FENGS IS!
WEET JE NOG HOE DIE LEUGENACHTIGE FENG ERUITZAG?
KRIEEK
VIND HEM VOOR ME, DAN MAG JE Z'N OGEN OPPEUZELEN!

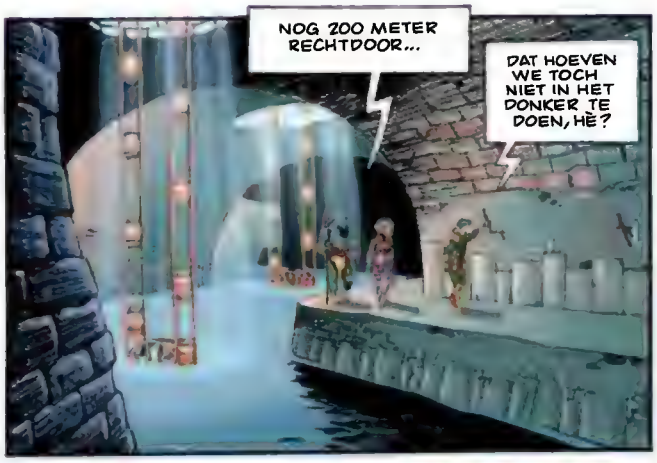

wordt vervolgd

ELKE TWEE WEKEN

EPPO

ALLEEN DE ALLERBESTE STRIPS

WORD NU ABONNEE EN ONTVANG GRATIS EEN UNIEK ALBUM VAN FRANKA, STORM OF ROODHAAR

GA NAAR WWW.EPPOSTRIPBLAD.NL

SIGMUND

TEKST EN TEKENINGEN PETER DE WIT
KLEUR WILMA LEENDERS

050202

050209

050225

Eugene

TEKST, TEKENINGEN EN KLEUR
JAN DIRK BARREVELD

TEKST HERMAN ROOZEN TEKENINGEN UCO EGMOND
KLEUR DICK HEINS

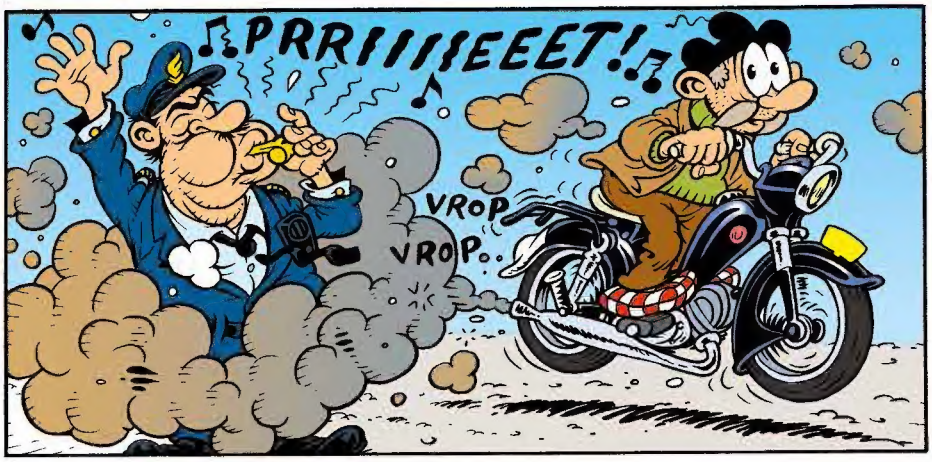

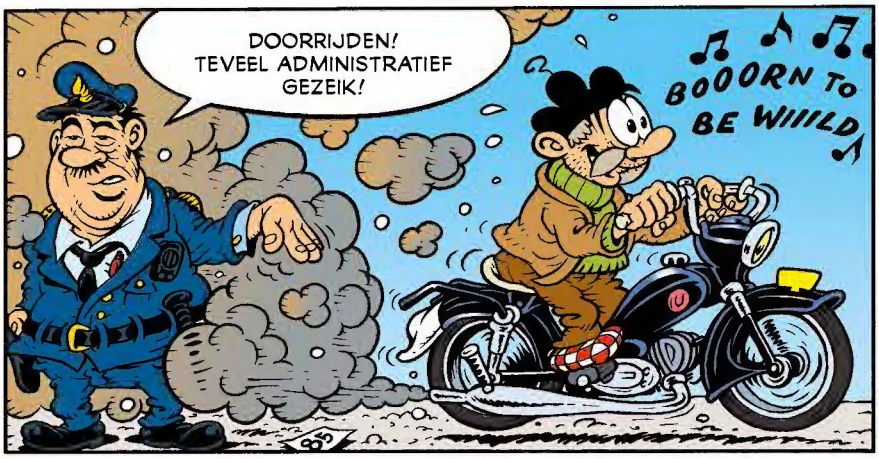

© 2016 Crawfurd, licenced by Stripverhaal.net

ALLE EPPO 4-FREE'S OP EEN RIJTJE!

KLIK OP DE COVER VOOR DE DOWNLOAD.

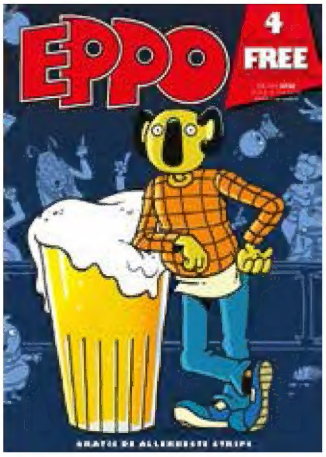

#5 #6 #7 #8

#9 #10 #11 #12